

(Embargo tot 4 september 2013, 0:00 uur)

Nederland keldert uit de top-5 van meest concurrerende economieën

Rotterdam, 4 september 2013 --- Nederland zakt met 3 plaatsen naar de 8^e plaats op de mondiale concurrentie-index van het World Economic Forum (WEF). Het WEF publiceert jaarlijks de concurrentiepositie van landen. Het topinstituut INSCOPE: Research for Innovation onder leiding van Henk Volberda, Professor of Strategic Management & Business Policy aan Rotterdam School of Management, Erasmus University (RSM) is partnerinstituut van het WEF en verzamelde de gegevens voor Nederland. De bevindingen zijn:

Innovatie-rijke economieën als Zwitserland, Singapore en Finland vormen de top-3

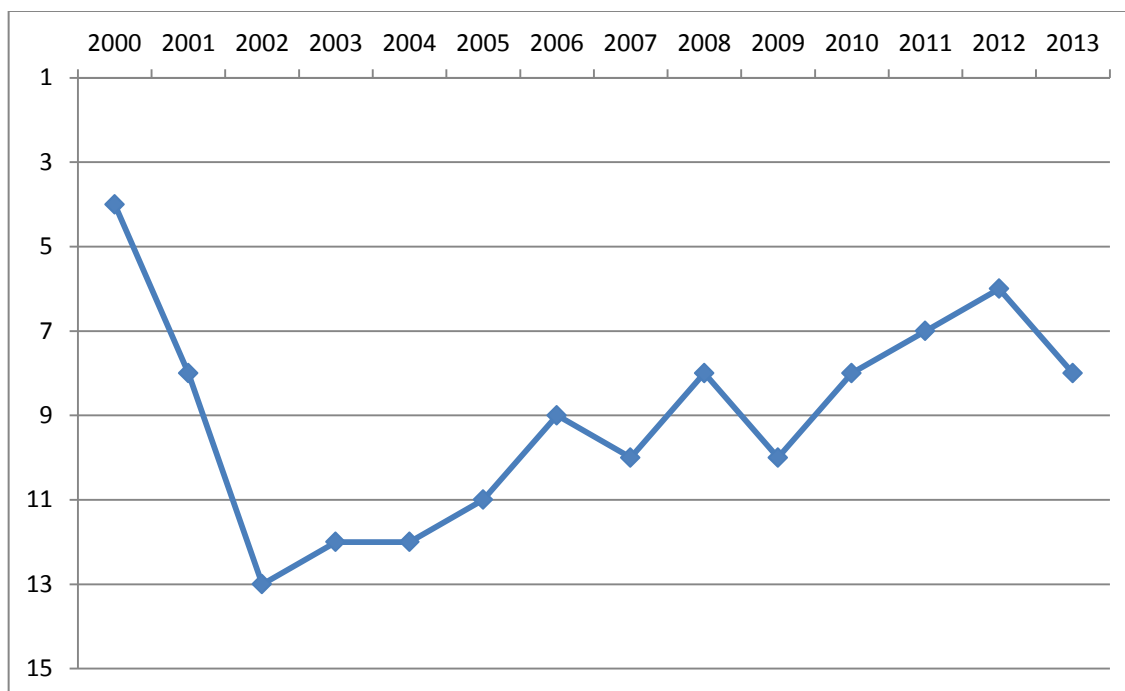
De 14^e editie van de Mondiale Concurrentie-index van het prestigieuze World Economic Forum toont aan dat de wereldeconomie aan het opkrabbelen is uit de ergste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. Hoewel de economische vooruitzichten positiever zijn dan een jaar geleden, hebben de geavanceerde westerse economieën nog steeds grote problemen om groei te realiseren. Maar tegelijkertijd is ook de sterke groei van opkomende economieën onder druk komen te staan door toenemende sociale fricties en financiële onzekerheid. Economieën die in staat zijn hun nieuwe toegevoegde-waarde in producten, processen en verdienmodellen te realiseren door innovatie laten juist het grootste herstel zien. Het onderscheid tussen geavanceerde economieën en opkomende economieën wordt volgens Professor Volberda daarom minder belangrijk; het verschil in economische groei tussen landen zal in de toekomst meer bepaald worden of ze behoren tot innovatie-rijke of innovatie-arme economieën. Zwitserland, Singapore en Finland behoren duidelijk tot innovatie-rijke economieën in de mondiale concurrentie index door hun eenduidige keuze voor investeringen in innovatie en toponderwijs. Zij vormen daarom de top-drie van de mondiale concurrentie-index.

Nederland uit de top-5

In de ranking van 144 landen is Nederland uit de top-5 van concurrerende economieën gekelderd. Steeg Nederland vorig jaar nog met twee plaatsen naar de 5^e positie, dit jaar maakte Nederland de grootste daling van de top-10 landen: Nederland zakte met 3 plaatsen naar de 8^e positie (zie Figuur 1). Professor Volberda stelt dat “de slecht functionerende financiële markten en aanhoudende zorgen over de stabiliteit van de Nederlandse banken de Nederlandse economie parten speelt. De gebrekkige kredietverstrekking aan bedrijven en particulieren remt de Nederlandse economie af. Toch ziet Volberda dit niet als de enige reden waarom het Nederlandse concurrentievermogen is afgenomen. Volgens professor Volberda “weet Nederland onvoldoende te profiteren van een positiever economisch klimaat door een slecht functionerende arbeidsmarkt en het achterblijven van duurzame investeringen in innovatie en onderwijs.

Ondanks onze fantastische infrastructuur, goede gezondheidszorg, uitstekende publieke instellingen en efficiënt werkende markten weten we daardoor onvoldoende kansen te benutten van een aantrekkelijke economie.”

Figuur 1 – Ranking Nederland over tijd (periode 2000-2013), WEF Global Competitiveness Report

Bron: INSCOPE: Research for Innovation (2013), op basis van WEF Global Competitiveness Report 2013-2014

Duitsland, US, Hong Kong en Japan stijgen in de top-10

Zwitserland blijft de ranglijst aanvoeren (zie Tabel 1); superieure kennisinstellingen, hoge investeringen in R&D en de voortdurende gerichtheid op innovatie (1^e positie) door samenwerking van bedrijfsleven en universiteiten, in combinatie met een excellente infrastructuur, een betrouwbare overheid, een hoogwaardige arbeidsmarkt en efficiënte markten staan garant voor een nummer 1 positie. Singapore, de aanvoerder van de Aziatische economieën, behoudt de 2^e positie. Singapore heeft niet alleen een zeer effectieve overheid (3^e positie), maar ook een zeer goed functionerende arbeidsmarkt en efficiënte goederenmarkt (1^e positie). Singapore excelleert ook in investeringen in infrastructuur (2^e positie) en onderwijs (2^e positie), wat de basis vormt van haar hoogwaardige kenniseconomie. Finland staat dit jaar opnieuw op de 3^e plaats en neemt een nummer-1 positie in als het gaat om effectiviteit van de overheid, gezondheidszorg en prestaties op het gebied van hoger onderwijs.

Duitsland is de nieuwe binnenkomer in de top-5 en steeg met de 2 plaatsen naar de 4^e positie. Het decentrale Duitse innovatiebeleid heeft duidelijk zijn vruchten afgeworpen. Duitse bedrijven zijn zeer geavanceerd, werken goed samen in hoogwaardige clusters met universiteiten en kennisinstellingen, hebben een hoog innovatievermogen (3^e plaats) en investeren veel in R&D (4^e plaats). Onderzoeksinstituten in Duitsland zijn van topkwaliteit en er is een goede beschikbaarheid van technici en ingenieurs. Tevens heeft het land een goed ontwikkelde infrastructuur en een grote interne markt. De arbeidsmarkt in Duitsland is echter zeer rigide (119^e positie), wat herstructureringen van bedrijven zeer bemoeilijkt, en de kwaliteit van het onderwijssysteem kan het innovatievermogen op termijn aantasten.

De Verenigde Staten zijn na jarenlange dalingen weer teruggekeerd naar de 5^e positie door een toenemend vertrouwen in haar publieke instituties en een voorzichtig herstel van de financiële markten. Amerikaanse bedrijven zijn erg geavanceerd, productief en innovatief en kunnen een beroep doen op een excellent universitair systeem dat sterk samenwerkt met de bedrijfssector gericht op gemeenschappelijke R&D projecten. In combinatie met de zeer flexibele arbeidsmarkt en de grote interne markt is de Amerikaanse economie bijzonder competitief en in staat geweest zich snel te herstellen. Zorgpunt blijft het macro-economisch beleid van de VS, maar zij is nog steeds een power house voor innovatie.

Zweden is dit jaar opnieuw gezakt met 2 plaatsen naar de 6^e plaats mede veroorzaakt door haar kwetsbare macro-economisch beleid en inflexibele arbeidsmarkt. Desondanks is Zweden nog steeds het meest technologisch geavanceerde land dat zeer snel nieuwe technologieën toepast. Naast excellent onderwijs op alle niveaus beschikt Zweden ook over zeer hoogwaardige publieke instellingen en een hoog innovatievermogen.

Tabel 1 – Ranking Top 10 landen, WEF Global Competitiveness Index 2013 (vergeleken met ranking 2012)

Land	Ranking 2013	Ranking 2012	
Zwitserland	1	1	◀
Singapore	2	2	◀
Finland	3	3	◀
Duitsland	4	6	▲ 2

Verenigde Staten	5	7	▲ 2
Zweden	6	4	▼ 2
Hong Kong	7	9	▲ 2
Nederland	8	5	▼ 3
Japan	9	10	▲ 1
Verenigd Koninkrijk	10	8	▼ 2

◀ = zelfde ranking; ▲ # = stijging (van #) in ranking; ▼ # = daling in ranking

Bron: INSCOPE: Research for Innovation (2013), op basis van WEF Global Competitiveness Report 2013-2014

Hong Kong, de tweede Aziatische economie, is twee plaatsen gestegen naar de 7^e positie. Haar world-class infrastructuur en gezonde financiële markten dragen hier in grote mate aan bij. Tevens beschikt het land over een zeer efficiënte goederenmarkt en een zeer goed functionerende arbeidsmarkt. Hong Kong zou nog verder kunnen stijgen wanneer zij verbeteringen realiseert in hoger onderwijs en investeringen in innovatie.

Japan is met 1 plaatsje gestegen naar de 9^e plaats. Japanse bedrijven investeren veel in R&D (2^e positie), zijn zeer innovatief (6^e positie) en realiseren een zeer hoge toegevoegde waarde. Er is een grote beschikbaarheid van talent en kenniswerkers en er worden veel patenten en innovaties gerealiseerd. Toch maakt de macro-economische situatie en het begrotingstekort de Japanse economie zeer kwetsbaar.

Het Verenigd Koninkrijk is twee plaatsen gezakt door de nog steeds moeizaam opererende financiële markten en het macro-economisch beleid (groot begrotingstekort en laag spaarvermogen). De zeer goed functionerende arbeidsmarkt, efficiënte marktwerking en het goede vestigingsklimaat zorgen echter voor een 10^e plaats.

Nederland op de 8^e plaats: Ondubbelzinnige focus nodig op excellent onderwijs en superieure innovatie

De sterke daling van de 5^e naar de 8^e positie in tijden van grote onzekerheid geeft volgens professor Volberda aan dat de Nederlandse economie behoefte heeft aan daadkrachtig innovatiebeleid. "Juist bij economische tegenspoed moet je investeren in je concurrentievermogen om maximaal te kunnen profiteren van een aantrekkelijke economie. Concurrerende economieën hebben een hogere productiviteit en laten meer welvaartsgroei en werkgelegenheid zien. Volberda stelt dat de werking van financiële markten en de solvabiliteit van banken nog steeds onder druk staan in Nederland. Nederland lijkt hier meer

last van te hebben dan soortgelijke landen. Nederland scoort dit jaar aanzienlijk slechter op de macro-economische situatie en de werking van haar financiële markten (zie Tabel 2). Dit komt tot uiting in de gebrekkige kredietverstrekking naar bedrijven en particulieren, afnemende binnenlandse vraag en inactiviteit van banken. Toch behoort Nederland met haar infrastructuur betreffende havens (1^e plaats), spoor (10^e plaats) en luchttransport (4^e plaats) tot de internationale top. De kwaliteit van de Nederlandse overheid is nog steeds zeer hoog. Nederlandse bedrijven zijn ook zeer professioneel georganiseerd en beschikken over een ondersteunend cluster van kwalitatief hoogwaardige lokale toeleverende industrieën en lokale zakelijke dienstverlening (4^e positie voor kwaliteit bedrijfsomgeving)".

Tabel 2: Belangrijke scores en opvallende sub-scores van Nederland op de verschillende pijlers van concurrentievermogen

Factor	Ranking	
	2013	Verandering t.o.v. 2012
Instituties	8	▼ 1
Last van overheidsregelgeving	28	▲ 6
Publiek vertrouwen in politici	9	▲ 1
Rechterlijke onafhankelijkheid	7	▼ 4
Kosten met betrekking tot terrorismebestrijding	36	▲ 3
Belangenbescherming minderheidsaandeelhouders	11	▲ 1
Ethisch gedrag van bedrijven	9	▼ 3
Infrastructuur	7	◀
Kwaliteit van wegen	10	▼ 1
Kwaliteit van spoor infrastructuur	11	▼ 2
Kwaliteit van haven infrastructuur	1	◀

Kwaliteit van luchttransport infrastructuur	4	◀
Macro-economische omgeving	44	▼ 4
Inflatie	1	◀
Overheidsschuld	118	▼ 8
Kredietrating	11	▼ 3
Gezondheid en basisonderwijs	4	▲ 1
Kwaliteit basisonderwijs	10	▼ 1
Instroom basisonderwijs	5	◀
Hoger onderwijs en training	6	◀
Instroom middelbaar onderwijs	4	▼ 1
Instroom tertiair onderwijs	27	▼ 1
Lokale beschikbaarheid van onderzoek- en trainingsmogelijkheden	3	▼ 1
Kwaliteit onderwijssysteem	12	▲ 1
Efficiency goederenmarkt	8	▼ 2
Intensiteit van lokale concurrentie	5	▼ 4
Effectiviteit van anti-monopolie beleid	5	▼ 4
Aanwezigheid van handelsbarrières	9	▲ 2
Totaal belastingtarief	79	▼ 3
Klant oriëntatie	30	▼ 6

Efficiency arbeidsmarkt	21	▼ 4
Samenwerking vakbonden en werkgevers	5	▼ 1
Flexibiliteit van lonen	137	▼ 7
Kosten van aannemen en ontslaan	128	▼ 2
Capaciteit om talent aan te trekken	18	▼ 8
Financiële markt ontwikkeling	30	▼ 10
Toegang tot kredietverstrekking	47	▼ 25
Beschikbaarheid van risicodragend kapitaal	21	▼ 6
Gezondheid van banken	74	▼ 27
Technologische alertheid	8	▲ 1
Beschikbaarheid van nieuwe technologieën	9	▼ 5
Kennisabsorptievermogen bedrijven	22	◀
FDI en transfer van technologieën	38	▼ 4
Internet gebruikers	4	▼ 1
Marktomvang	21	▼ 1
Thuismarkt	25	▼ 3
Buitenlandse markt	9	▲ 2
Bedrijfsomgeving	4	◀

Kwaliteit van lokale leveranciers	6	▼1
Clusterontwikkeling	9	▲6
Controle over internationale distributie	18	▼3
Aard van concurrentievoordeel	9	◀
Bereidheid tot delegeren van autoriteit	5	▼1

Innovatie	10	▼1
Capaciteit voor innovatie	9	▼1
Beschikbaarheid kenniswerkers	41	▼17
Bedrijfsuitgaven R&D	18	▼4
Patenten	8	◀

Bron: INSCOPE: Research for Innovation (2013), op basis van WEF Global Competitiveness Report 2013-2014

Topsectorenaanpak van kabinet komt niet goed uit de verf: Investerings in innovatie noodzakelijk

Volgens professor Volberda zijn deze goede instituties, infrastructuur en marktwerking een noodzakelijke voorwaarde om te blijven concurreren in een mondiale economie. Wat echter veel belangrijker is voor geavanceerde economieën als de Nederlandse economie, zijn de prestaties op het gebied van innovatie en technologische alertheid. Nederland zal zich steeds meer moeten onderscheiden op kennis en toegevoegde waarde in plaats van lage kosten. Volberda stelt vast dat de Nederlandse economie een aantal belangrijke steken laat vallen op het gebied van investeringen in innovatie (zie Tabel 3); het innovatievermogen van Nederlandse bedrijven is verder afgenomen. Bedrijven zijn in Nederland onvoldoende gericht op het benutten van kennis om de concurrentieslag met opkomende economieën aan te gaan (kennisabsorptie). Ze investeren te weinig in R&D en de samenwerking met universiteiten en kennisinstellingen wordt onvoldoende benut. Ook het nijpende gebrek aan technici en ingenieurs vormt een grote barrière voor een verdere groei. Deze innovatiescores zijn volgens Volberda “een bevestiging van een falend Kabinetsbeleid en topsectorenaanpak van het Ministerie van Economische Zaken”. De overheid zal volgens professor Volberda om terug te komen in de top-5 in de toekomst “een sterkere regierol moeten spelen op het gebied van innovatie”. “Het vaststellen van topsectoren (water, energie, high tech, chemie, life sciences,

agrifood etc.) en een innovatie-agenda voor elke sector is op zich goed, maar wanneer noodzakelijke investeringen vanuit overheid en bedrijven achterwege blijven is het een wassen neus. De aardgasopbrengsten werden voorheen geïnvesteerd in onderzoek en innovatie, maar dat is inmiddels wegbezuinigd”.

Tabel 3: Alle scores op innovatie-indicatoren Nederland

Factor Innovatie	Ranking 2013	Verandering t.o.v. 2012
Capaciteit voor innovatie	9	▼ 1
Kwaliteit wetenschappelijke onderzoeksinstituten	7	▲ 1
Bedrijfsuitgaven aan R&D	18	▼ 4
R&D samenwerkingsverbanden tussen universiteiten en bedrijfsleven	12	▼ 2
Inkoop overheid van geavanceerde technologische producten	26	▼ 3
Beschikbaarheid kenniswerkers	41	▼ 17
Patenten	8	◀

Bron: INSCOPE: Research for Innovation (2013), op basis van WEF Global Competitiveness Report 2013-2014

Zwitserland en Finland zijn koploper in innovatie

Om in de top-5 te blijven en zelfs in de top-3 te komen zou Nederland volgens professor Volberda een voorbeeld kunnen nemen aan Zwitserland en Finland, nummers 1 en 2 op het gebied van innovatie. Inzet op innovatie, een geavanceerde bedrijfscultuur, hoge private investeringen in Research & Development en hechte samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen drijven de Zwitserse en Finse economie naar

de top. Samen met een excellente infrastructuur en een uitstekend functionerende arbeidsmarkt leidt dit tot een duurzaam concurrentievoordeel voor zowel de Zwitserse als de Finse economie.

BRICS landen blijven achter: China nog steeds meest competitieve BRIC land

Van de 5 BRICS landen laat alleen Rusland een stijging zien, terwijl Brazilië 8 plaatsen daalt. China is nog steeds koploper van de BRICS landen (29e positie), gevolgd door Zuid-Afrika (53e positie), Brazilië (56e positie), India (60e positie) en Rusland (64e positie). China blijft goed scoren op investeringen in infrastructuur, verbeteringen in de gezondheidszorg, en participatie in lager en hoger onderwijs. Maar de achterblijvende ontwikkeling van haar financiële markten, de regulering van binnenlandse en internationale concurrentie en de langzame toepassing van nieuwe technologieën speelt de Chinese economie parten. Ook India is weer verder gedaald naar de 60^e positie omdat verbeteringen in infrastructuur, gezondheidszorg en basisonderwijs in India niet voldoende worden gerealiseerd. De gezondheid van de beroepsbevolking, lager onderwijs en de infrastructuur blijven echter de belangrijkste verbeterpunten voor de meeste BRICS landen.

Zuid-Europese economieën laten een wisselend beeld zien, maar EU monetair beleid lijkt effectief.

Zuid-Europese economieën zoals Frankrijk (23^e positie), Italië (47^e positie), Portugal (51^e positie) zijn verder gezakt in de mondiale concurrentie-index. Spanje (35^e positie), en Griekenland (91^e positie) laten echter een kleine verbetering zien en het EU beleid lijkt hier zijn vruchten af te werpen.

Ecuador zet stijgende lijn goed door, Europa grote afwezige in top 10 grootste stijgers.

Wereldwijd is Ecuador de grootste winnaar. Na een stijging van 15 plaatsen vorig jaar, zijn ze dit jaar nog eens 15 plaatsen omhoog gegaan, naar de 71^e positie. Deze uitmuntende positieverbetering is mede mogelijk gemaakt door investeringen in infrastructuur, de kwaliteit van onderwijs en innovatie.

Indonesië maakt dit jaar ook een grote sprong. Na jarenlange verwaarlozing van haar infrastructuur heeft het land nu flinke verbeteringen gerealiseerd in de haven en weg infrastructuur, water- en energievoorzieningen. Tevens is de kwaliteit van publieke en private instellingen sterk verbeterd.

Ook Zambia zet de stijgende lijn van vorig jaar voort met een stijging van 9 plaatsen. In de top 10 van grootste stijgers is Afrika goed vertegenwoordigd, 5 van de 10 grootste stijgers komen van het Afrikaanse continent. Echter, laat de lijst met 10 grootste dalers direct het schrille contrast zien binnen Afrika. In deze top 10 heeft Afrika tevens een aanzienlijk aandeel (4 van de 10). Honduras is met 21 plaatsen het meest gedaald.

Europa is de grote afwezige op de lijst van beste stijgers. Binnen Europa laat Noorwegen de grootste stijging zien met 4 plaatsen naar de 11^e plaats. Voornamelijk op macro-economisch gebied doet Noorwegen het bijzonder goed, 2^e plaats van alle landen. Daarnaast zijn zowel de arbeidsmarkt als financiële markten erg efficiënt. Binnen Europa is Oekraïne de grootste verliezer, die door 11 plaatsen in te leveren eindigt op de 84^e plaats. De grootste uitdaging voor dit Oost-Europese land zijn het herzien van het institutionele kader, waar nog weinig transparantie en veel corruptie plaats vindt. Bij verbetering van deze fundamenten, heeft Oekraïne de potentie voor economisch sterke positie, onder andere door een grote markt en een gedegen onderwijssysteem.

Tabel 4: Grootste stijgers op de Global Competitiveness Index 2013

	Land	Ranking 2013	Verandering t.o.v. 2012
1	Ecuador	71	▲ 15
2	Lesotho	123	▲ 14
3	Indonesië	38	▲ 12
4	Kenya	96	▲ 10
5	Algerije	100	▲ 10
6	Mauritius	45	▲ 9
7	Zambia	93	▲ 9
8	Suriname	106	▲ 8
9	Bangladesh	110	▲ 8
10	Azerbaidjan	39	▲ 7

Bron: INSCOPE: Research for Innovation (2013), op basis van WEF Global Competitiveness Report 2013-2014

Tabel 5: Grootste dalers op de Global Competitiveness Index 2013

	Land	Ranking 2013	Verandering t.o.v. 2012
1	Honduras	111	▼21
2	Gambia	116	▼18
3	Liberia	128	▼17
4	Iran	82	▼16
5	Mongolië	107	▼14
6	Gabon	112	▼13
7	Libanon	103	▼12
8	Oekraïne	84	▼11
9	Uruguay	85	▼11
10	Egypte	118	▼11

Bron: INSCOPE: Research for Innovation (2013), op basis van WEF Global Competitiveness Report 2013-2014

Nieuw kabinetsbeleid moet inzetten op productiviteitsverhoging door sociale innovatie

Deze uitkomsten zijn mede gebaseerd op de Executive Opinion Survey die ook dit jaar door het topinstituut INSCOPE: Research for Innovation onder grote Nederlandse bedrijven en organisaties is uitgevoerd. De projectleider is Prof.dr. Henk W. Volberda die het onderzoek samen met zijn onderzoekers Tatjana Schneidmuller, Colien Snoep, Solange Marlin en Eline van der Lugt van de Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit heeft uitgevoerd. Zij wijzen erop dat Nederland op een aantal basiscriteria (kwaliteit van instituties, gezondheidszorg, infrastructuur mainports, toegankelijkheid onderwijs) en efficiency factoren (goederenmarkt, arbeidsmarkt) excelleert en goed scoort als het gaat om technologie en kennisontwikkeling. Nederland weet deze kennis echter onvoldoende om te zetten in een

verhoogd innovatievermogen. Op een aantal belangrijke innovatie-indicatoren blijft Nederland achter bij landen als Zwitserland, Duitsland en Finland (zie Tabel 3).

De resultaten van het WEF tonen volgens Volberda enerzijds aan dat het kabinet “haar doelstelling om in de top 5 te blijven niet heeft behaald”. Anderzijds adviseert hij het kabinet om de Nederlandse innovatie agenda verder te intensiveren. “Het innovatievermogen van in Nederland gevestigde bedrijven is uitermate kwetsbaar door saneringen van buitenlandse bedrijven en verplaatsing van kennisintensieve activiteiten naar opkomende economieën. Nederland zal nog meer moeten inzetten op innovatie om de productiviteit en het concurrentievermogen te verbeteren”. Het gaat dan niet alleen meer om investeringen in technologie ofwel technologische innovatie, maar ook om nieuwe manieren van managen, organiseren en werken om te zorgen dat technologische innovaties succesvol op de markt gebracht worden (sociale innovatie). Om de innovatiekloof in Nederland met koplopers als Zwitserland, Finland en Duitsland op te lossen zal deze *sociale innovatie* bovenaan onze nationale innovatie agenda moeten komen: flexibel organiseren, horizontaal managen, slimmer werken en co-creatie waardoor technologische innovaties beter renderen in Nederlandse ondernemingen. Het Topsectorenbeleid van het kabinet is volgens professor Volberda “nog te veel gericht op harde technologie investeringen in de 9 topsectoren en te weinig op sociale innovatie. In de top-5 blijven vereist een blijvende inzet op innovatie”.

Rotterdam School of Management, Erasmus University (RSM) wordt consequent gerekend tot de top 10 business schools in Europa en tot de top 3 in onderzoek. RSM biedt baanbrekend onderzoek en opleidingen ter verdere bevordering van excellence in alle aspecten van management. RSM is gevestigd in de internationale havenstad Rotterdam, een bruisend knooppunt van zaken, logistiek en handel. RSM richt zich primair op het ontwikkelen van zakelijke leiders met internationale carrières die gewapend met hun innovatieve gedachtegang een duurzame toekomst kunnen inslaan dankzij een gamma bachelor, master, MBA, PhD en executive programma's van het hoogste niveau. De ondersteuningsdiensten van RSM voor executives en alumni worden ook aangeboden vanuit het kantoor aan de Amsterdamse Zuidas, het hoofdstedelijke zakendistrict, en ook in Taipei in Taiwan. www.rsm.nl

Voor nadere informatie over dit persbericht kunt u contact opnemen met Professor Henk Volberda, op +31 10 408 2210 / +31 6 12972233 of per e-mail op hvolberda@rsm.nl.